

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124.)

Zondag 22 Juli 1906. N°. 1490.

Abonnementprijs: franco aan huis, per drie maanden / 1.30, voor België per jaar / 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland per jaar / 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers / 10. Abonnementen worden aangegomen door alle Boekhandelaars, Postdirectieuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam. Advertentiën: van 1 tot 6 regels / 1.20, voor elken regel meer / 20. Aanvragen en vermelding van liefdegaven / 12 per regel.

Dit blad wordt geregeld des *Vrijdags* aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentiën aan de ADMINISTRATIE; Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam. Insendingen, die later dan *Donderdag's* na middernacht te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

„Wij weten“.

Wij weten dat wij overgaan zijn uit den dood in het leven, dewijl wij de broeders liefhebben; die zijnen broeder niet lief heeft, blijft in den dood. 1 Joh. 3: 14.

Tegen den twijfel baat geen redeneering. Twijfel is een krankheid. En de zoo telkens opnieuw aangedrongen bewering, dat de twijfel den weg ontsluit tot vast geloof, gaat uit van een algeheele miskenning van wat geloof is.

Eer de verworstende stroom van het ongelooft ook ten onzen doorbrak, richtte die twijfel zich in hoofdzaak op iemand, „staat.“ Men was opgegroeid in een gewoon-gelooft gezin, opgevoed bij den Bijbel, opgevoed in het gebed, en ging straks de wereld in onder geen anderen indruk, dan ook zelf deel te hebben aan de genade van Christus.

Maar dan kwamen de keurders. Die keurders, na op u geleet, u gadeslagen en u gehoord te hebben, haalden de schouders op, en maakten al spoedig onder elkander uit, dat al uw religie uitwendig werk was, dat ge u zelven bedroeft, en dat er van deel hebben aan het genadewerk bij u geen sprake kon zijn.

Die keurders zijn toen hard beoordeeld, aan hun inbeelding heeft men zich geerd, met hun geestelijke critiek over den staat der ziel is de spot gedreven. En toch, al dient erkend, dat er niet zelden geestelijke inbeelding, betweterij en bedilucht in hun keur mee onder liep, even volmondig dient beleden, dat de ernstiger mannen en vrouwen onder hen een noodzakelijk werk hebben verricht.

De kerk verliet. De kerk in haar voormannen liet alles door den beugel glijden. Schier alles werd zelf tot den heiligen Disch toegelaten. Alle kerkelijke keur viel weg. En wat eens de gemeente des levenden Gods was geweest, ontstond in een gemeend gezelschap, waarin aan geen handhaving van de belijdenis gedacht werd, en ten hoogste nog alleen kerkelijke critiek werd uitgeoefend op de moeder van een onecht kind, of op een crimineel door den burgerlijken rechter veroordeeld.

Hieronder loed de ernst des levens, en hierdoor werd de genade der eeuwige zaligheid gemeen geacht. Geloof werd verhaspeld in een uitwendig historisch belijden, en het aandringen op bezielde bekeerling, op afstand doen van ongerechtigheid en op diepgaande zelfbeproefing werd zelfs van den kansel steeds zeldzamer.

En onder die omstandigheden, en bij zulk een staat der kerk, moet dankbaar erkend, dat de gezelschappen der keurders het voortvretend kwaad althans ten deele hebben gestuit, en dat niet van het kerkbestuur, maar van deze gezelschappen de nieuwe krachtige strooming is uitgegaan, die een merkwaardig deel van ons volk bij het Evangelie behouden heeft.

Het is dank zij deze keurders, dat zin voor geestelijke waarheid onder ons stand hield; dat van het uitwendige naar het innerlijke werd gedrongen; en dat de machtige tegenstelling tusschen rationalistisch geleuevel en de echte religie stand hield.

Alleen maar, deze geestelijke reactie kwam al spoedig onder den invloed van het methodisme. Niet van het bezield, altoos drijvende methodisme, dat veel eer gevaar loopt op zijn beurt zich te veruitwendigen. Maar dan toch onder den invloed van den methodistischen regel.

Om te keuren moest men merken van keur hebben. De vraag naar de kentekenen van het kindschap Gods begon de geesten te prikkelen. Men gevoelde de noodzakelijkheid om tusschen de oppervlakkige belijders en de echte vromen een vaststaand onderscheid te stellen. Er moest een scherpe grenslijn getrokken, en dit bracht de noodzakelijkheid met zich, om vaste kenmerken aan te nemen, wier gemis of bezit zou uitwijzen aan welke zijde van die grenslijn iemand te plaatsen was.

Het vaststellen nu van die kenmerken hield men aan zich. Welhaast had elk gezelschap een eigen stel van zulke kenmerken onder woorden gebracht. Nauwer bewoog, om in 't eene gezelschap die kenmerken zoo mogelijk nog strenger te nemen dan in het andere. Zoo kromp de kring almeer in. En ten slotte waren het in elk dorp ten hoogste een half of heel dozijn vromen, die elkaar onderling herkende als staande in den echten geestelijken staat.

En dit bracht dan weer me 't kwaad van eiken methodistischen regel, dat wie dong naar de eere, om als „echte vrome“ erkend te worden, de vereischte kenmerken ging na-

booten, zoodat ten slotte voor alle vrije geestelijke werking van de ziel het nabootsen van een geijkt Christelijk model in de plaats trad. Wie hierin slaagde werd erkend, en kwam tot rust. Maar hier stond tegenover, dat tal van teedere zielen, altoos naar iets hoogers en iets beters grijpende, tot aan hun dood toe in een gesteldheid van onzekerheid, aarzeling en twijfel voortkwijfden, en zich, wat er ook in hun ziel omging, het volle bezit der genade niet dorsten toeigenen.

Bij dien geestelijken twijfel is sinds de waarheidstwijfel gekomen. Geen vragen en tobben meer, of men zelf wel in het bundelke der levenden besloten is, maar aarzeling om de stukken der belijdenis te aanvaarden, of erger nog, om vertrouwen te stellen in Gods Woord en in de machtige daden Gods, waarvan dat Woord de openbaring is. Een waarheidstwijfel, die zich dan ten slotte zelfs aan den Godsmensch verrijpt, en de vraag doet opkomen, of wat ons van den Christus bericht wordt, niet op legende berust, en of we in Jezus wel iets anders te eeren hebben dan een religieus genie.

Hier komt 't kwaad niet van de geestelijke keurders van iemand staat, maar van de verstandelijke keurders der wetenschap. Deze keurders treden als priesters der hooggelooftde wetenschap tegen de priesters van het Evangelie op. Ze stellen zich boven het Evangelie, en kennen zich 't recht toe, om op grond van hun wetenschappelijke kenmerken, uit te maken en uit te wijzen, wat onder al het verhaalde in Gods Woord waarheid kan zijn, wat omgekeerd met de waarheid in strijd is bevonden, en wat als bestlste leugen moet worden afgeezen en teruggedrongen.

Tegenover deze keurders treden dan de apologeten op. Ze stellen kenmerken tegenover kenmerken. Ze geven, om toch vooral wetenschappelijk te zijn, ijlings de buitenforten van de Christelijke historie prijs, om zich in den citadel terug te trekken, en bijvereren zich, om dien citadel tot elken prijs en met leeuwenmoed te verdedigen.

Ze wana dat betoog betoog verslaan kan, ze stellen redeneering tegenover redeneering, wijzegeerig stelsel tegenover wijzegeerig stelsel, en soms beelden ze zich in het gewonen te hebben. Maar onderwijl zijn weer nieuwe looppgraven tegen den citadel geopend, en steeds meer verliezen de apologeten terrein. En in de gemeente begint meer dan één, van verre dezen strijd aanzieende, zelf te wankelen, verliest het vertrouwen in haar banier, en alzoo komt het, dat het muurvaste geloof aan de waarheid van het Evangelie steeds meer uit de harten wijkt.

Dit is niet zoo in kringen waar een gezond kerkelijk leven hersteld is; maar voor zover de kerk bij deze worsteling de geesten aan zich-zelf overlaat, is er een algemeene losmaking der vastigheden, die vooral onder het jonger geslacht schrikkelijke geloofsverwoesting aanricht.

Hoe majestueus nu staat daar tegenover de apostolische uitspraak: *Wij weten*. Niet: „ik, apostel, weet,“ neen: *wij, in w. z. gij en ik, ik, apostel, en gij, gemeente met mij, wij weten*.

We aarzelen niet, we twijfelen niet, we slingeren niet in onzekerheid. Niets van dat alles. Vlak omgekeerd bezitten wij vaste, ontwijfelbare zekerheid. Wij denken niet, en we vertrouwen niet, en we hopen niet, neen, wij weten.

En wat wij weten is niet een van buiten geleerd les; is niet een conclusie uit keur en kenmerk getrokken; is niet een resultaat van redeneering; noch een gerustheid, verkregen doordat anderen ons als vroombegijkt hebben. Verre van dien, geldt het hier een zekerheid die uit ons-zelf opkomt, die in ons-zelven rust. Wij weten, dat we uit den dood overgegaan zijn in het leven. We weten uit ons onmiddellijk zelf beseft, dat we leven, dat dit leven ons toegelaten is, want dat 't eerst niet in ons was, dat we dood waren, en zie, we leven. En dat besluiten we niet uit iets dat van buiten komt, maar dat is zoo omdat we het voelen. Voelen aan wat ons hart uitgeeft. Waar eerst de liefde voor den broeder ontbrak, daar is nu die liefde als heilige aandoening over onze ziel gekomen. Zoo is nu onze zielstoestand. Hij is niet anders. Hij kan geen oogenlijk nog anders gedacht worden. Want zoo geeft ons hart het op, en zoo ontwaren we het in ons eigen binnenste.

En ziehier nu de vrijmaking. Verbroken de band der verstandelijkheid, die ons afhankelijk wil stellen van geleerder dan wij zijn. Verbroken de band der geestelijke keurders, die ons afhankelijk stelt van ander oordeel. Wat zaak des harten is, tot het hart teruggebracht, en wat onze

staat voor God betreft, de steun en de zekerheid gezocht niet in wat buiten ons ligt, maar in onze innige zielsgemeenschap met het Eeuwige Wezen.

Hier is een weten dat niet volgt, maar dat voorafgaat. Dat opkomt uit het verborgenste van ons eigen zelfbeseft. Een weten dat met ons eigen wezen samenvalt, en dat even onmiddellijk spreekt als het bewustzijn van ons eigen ik.

Uw verstand is gebonden aan het perk der eindige dingen, maar in het diepste uwer ziel staat ge in onmiddellijk verband met de wereld der oneindige dingen. Zeer verre gaat dus uw zelfbeseft boven alle spinrag, dat uw verstand weeft, uit. In uw innerlijk wezen is de draad geweven, die u rechtstreeks aan het Eeuwige Wezen verbindt, en waarlangs uit dat Eeuwige Wezen de trillingen en werkingen en krachten in uw hart adalden.

Bewijs voor de oneindige dingen te willen zoeken bij ons eindig denken, is, aan den oceaan zijn loop willen voorschrijven.

En daarom, alle twijfel toont, dat ge in het verborgenste van uw ziel den band aan uw God onvat hebt gemaakt, en de macht om aan den stouften twijfel het zwijgen op te leggen, is in niets anders te vinden, dan in terugkeer tot uw eigen hart, en in en door dat hart tot de gemeenschap met den Eeuwige.

Officiële Berichten.

In de maand September a.s., op een nader te bepalen dag, zal D. V. te Apeldoorn de 18e Centrale Diaconale Conferentie der Geref. kerken plaats hebben.

Het Comité:

G. STRUIK *Con. voorzitter*, Eekhuizen. Mr. R. VAN MAARE, *vice-voorz.*, Arnhem. J. B. BLANKENBERG, *penningm.*, Amsterdam. C. F. VAN MEIJENVELDT, Amsterdam. J. H. NOTERBOOM, Utrecht. Joh. T. DE LANGE, *secr.*, Ermelo. R. BROEKHUIZEN, *secr.*, Meppel.

Meppel, Juli 1906.

Centrale Pastorale Conferentie.

Deze conferentie al D. V. gehouden worden Donderdag 27 September a.s. te Amersfoort. Het programma wordt eerstdaags meedegeeld.

Namens het Comité,

J. VONK, *secretaris*.

Maandshuis, 10 Juli.

Aan de leden en afdelingen van de Geref. Zondagsschool-vereening „Jachin“ bericht ondergetekende, dat op advies van den keraad der Geref. kerk te Schiedam, overgenomen en gestemd door het bestuur der Zondagsschool-vereening „Laat de kinderen tot Mij komen“, de algemeene vergadering op 26 Juli niet in de kerk aan de Plantage, maar in de Oosterkerk aan den Rotterdamchen Dijk zal worden gehouden.

Zij, die (van trein of boot komende) gebruik maken van de tram, stappen uit aan de halte Koemarkt en wandelen vandaar in enkele minuten naar de Oosterkerk.

De bidstond blijft bepaald in de kerk aan de Plantage.

Alle samenkomsten zijn openbaar; hoe grooter de belangstelling blijkt, hoe hartelijker het bestuur zich zal verblijden.

P. ORANJE, *secr.*

Nationale Vereeninging voor Gereformerd Voorbereidend Hooger Onderwijs te Kampen.

Het voorloopig bestuur der „Nationale Vereeninging“ brengt door deze ter kennis van de afdelingen, de corporaties, en al de leden en de belangstellenden:

1. dat de besprekingen met de curatoren der Theol. Schoot niet de gewenschte uitkomst hebben gehad;

2. dat het bestuur het noodig acht, de Vereeninging in kennis te stellen met geheel den gang der onderhandelingen en den stand der zaak, en daartoe heeft bepaald, een vergadering van afgevaardigden en leden te houden, D. V. Donderdag, 13 September, te Utrecht, in „Irene“;

3. dat op die vergadering ook zal worden voorgesteld een plan van verderen arbeid om tot het doel der Nationale Vereeninging te geraken;

4. dat daarom met alle kracht moet worden voortgegaan om het getal corporaties en leden, dat na de oprichting der Vereeninging reeds merkbaar is toegenomen, grootlijks te vermeerderen, en onverwijld over te gaan tot het vormen van een afdeling op elke plaats, waar minstens 5 leden zijn;

5. dat eerslang een concept-reglement voor de afdelingen zal worden verzonden;

6. dat het bestuur dringend verzoekt, dat spoedig zich broeders aansluiten die bereid zijn, in de provinciale, of de klassikale kringen, of ter plaatse den arbeid tot uitbreiding en tot organiseering van afdelingen te helpen en aangereiden en bevorderen;

7. dat punten voor het agendum der a.s. vergadering worden ingewacht vóór 25 Augustus. Al wat de uitbreiding en organisatie der Vereeninging betreft, worde gezonden aan den secretaris, Da. J. Kok te Bedum; contributiën

en giften aan den penningmeester, den heer F. Gunnink Ban te Kampen, Oudestraat.

Met aanbeveling van de Vereeninging in de gebeden en den steun van alle broeders en zusters, die het goede zoeken voor de Theol. Schoot en het aan haar verbonden Gymnasium,

Het voorloopig Bestuur:

H. BOUWMAN.
G. DOEKES.
F. GONINK BZ.
J. KOK.
L. LINDBROOM.
M. NOORDTUJ.

Juli 1906.

Kort verslag der Part. Synode van Zuid-Holland (suidelijk gedeelte), gehouden te Rotterdam, 3 Juli 1906.

1. De Sillevius Smitt opent de vergadering namens Rotterdam A en B. Hij laat zingen psalm 122: 3, leest een gedeelte van Philipp. 2, spreekt een openingswoord en gaat voor in gebed. 16 afgevaardigden vertegenwoordigen de 4 classes. Het moderamen wordt samengesteld uit de brs. Sillevius Smitt *preses*; J. Douma *1ste scriba*; Gootte *assessor* en Reyenga *2de scriba*.

2. De Prov. quaeator geeft een kasovertzicht van Januari tot Juni. Het zuidelijk gedeelte ontving voor het saldo / 67.10. Onder dankbetuiging wordt de quaeator gedéchargeerd. Een crediet van / 400 wordt toegestaan voor het komende boekjaar. Brielle zal betalen 15 pCt., Dordrecht 28 pCt., Groninchem 12 pCt. en Rotterdam 45 pCt.

3. De Louis rapporteert over de kas naar art. 19 K.O. De weg der 3 alumni was voor spoedig. Van het saldo ontving het zuidelijk gedeelte de helft ad / 540.63. Twee der alumni kassen komen volgens besluit der Synode van Vlaardingen voor onze rekening. Vanwege de splitsing der kas was geen nieuwe oproeping gedaan. De rapporteur ontvangt den dank der Synode. De bestaande regeling wordt voorloopig behouden en naar het voorstel der deput. eene commissie benoemd, welke tegen de volgende Synode de noodzakelijke wijzigingen zal voorstellen. De deput. der classes vormen deze commissie.

4. De Synode keurt het verslag der deput. naar art. 11 en 13 K.O. goed, stelt de begrooting tot een eindsom van / 4522.73 onveranderd vast en neemt de concept-regeling van samenwerking tusschen N. en Z. ongewijzigd aan, gelijk zij te Leiden is aangenomen.

5. Het rapport in zake het weeshuis te Middelharnis wordt goedgekeurd, de voorstellen der deput. aangenomen en de concept-regeling van samenwerking tusschen N. en Z. ongewijzigd aanvaard, gelijk zij te Leiden is aangenomen. Het weeshuis verzorgde 49 weezen, de arbeid werd met toewijding verricht, het te kort be droeg / 1071.201/4. Door de mogelijk geworden aflossing eener hypotheek, zal de financiële toestand aanmerkelijk verbeteren. Het bestuur meent dan ook met éene collectie te kunnen volstaan, *mits deze getrouwd wordt gehouden*. De Synode stelt de begrooting onveranderd vast, tot eene eindsom van / 3460, déchargeert het bestuur, brengt den directeur haren dank, en machtigt het moderamen tot teekening der bekrachtiging eener procuratie.

6. Deput. naar art. 49 K.O. rapporteeren, dat zij hebben geassisteerd bij enkele examens, waarvan de uitlag bevreemdigd was.

7. Een bezwaarschrift van br. H. de W. te V. wordt voor kennisgeving aangenomen; eveneens eene missive der deput. van de algem. kas voor art. 13 K.O. Een emer. pred. zal in antwoord op zijn schrijven / 25 ontvangen. De Synode besluit een verzoek van Rotterdam B. om met het oog op de nog in het stadium van onderhandeling verkeerende zaken der sending eene nazitting te houden, in te willigen, tenzij de classes bezwaar maken. Die nazitting wordt bepaald op den 2den Dinadag in October. De grensregeling tusschen Biekwijk en Zegwaard wordt goedgekeurd.

8. In zake het bezwaarschrift der Wed. M. uit K., besluit de Synode aan deze zuster te melden, dat zij zich heeft te gedragen naar de beslissing der classe Rotterdam, omdat deze overeenkomt met Gods Woord en de belijdenis, en in verband hiertoe aan den keraad van K. een advies te geven.

9. Op het verzoek om vermeetering van het aantal afgevaardigden uit iedere classis wordt niet ingegaan. Algemeen is het oordeel, dat de uitbreiding van 't getal classes zelve noodzakelijk is om gewichtige redenen. Eene commissie, bestaande uit 2 broeders van elke classis n.l. Goslinga, v. d. Velden, J. Douma, Vonckenberg, H. A. van Andel, (sec. Drost), Gootte, Reijenga en v. d. Valk, wordt aangewezen om hiervoor een plan te ontwerpen, dat toe te zenden aan de kerken en classes en, zoo noodig, nader toe te lichten. In de nazitting zal de beslissing worden genomen.

10. Eene instructie der classe Rotterdam gewijzigd overnemen, besluit de Synode, van oordeel zijnde, dat uit de acta van Utrecht (art. 150) niet blijkt, op welken grond het wachgeld, aan Da. T. toegekend door de Synode van Arnhem (art. 59), niet is geconti-neerd, aan de eerstkomende Gener. Synode te verzoeken meerder licht in deze zaak door mededeeling van de gronden, waarop genoemd besluit rust.

11. De brs. Gootte en Plantenga worden benoemd tot deput. volgens post 2b der regeling van samenwerking in zake het weeshuis. Als deput. naar art. 11 en 13 worden aangewezen de brs. E. Douma, de Jonge, Reijenga, Sieders. Voor art. 19 de brs. Loois, de Jonge,

Reyenga, Sieders. Bij acclamatie wordt tot quaeator benoemd br. J. Singels, sec. F. A. Camphuis. Als curator der Theol. School wordt gekozen De. E. Douma, sec. De. Sillevius Smitt. Uit elke classis wordt één deput. ad examina aangewezen, en aan ieder een sec. toegevoegd; gekozen worden de brs. Sluyter, sec. Sillevius Smitt; Vonckenberg, sec. J. Douma, J. van Andel, sec. Reyenga; H. A. van Andel, sec. Grejdanus.

12. Dordrecht zal de volgende Partic. Synode samenroepen, tegen den eersten Dinadag van Juli 1907, en aan Rotterdam B zal worden verzocht het archief der Synode te bewaren.

13. Op de gebruikelijke wijze sluit de praeses de vergadering. De assessor doet het dankgebed.

J. DOUMA, *1ste Scriba*.

Buitenland.

Engeland. Het rapport der commissie inzake kerkelijke discipline. Strijd over de voorgestelde schoolwet.

Er werd een koninklijke commissie ingesteld, die rapport moest uitbrengen over den toestand der Engelse Staatskerk.

Dit rapport is dezer dagen in het licht verschenen, en daardoor worden zij gerechtvaardigd, die al jaren lang getuigd hebben tegen de verslapping in de leer en de Ritualistische excessen in de Engelse Staatskerk. De leden der commissie zijn eenstemmig in de ernstige klacht, dat een groot en toenemend aantal geestelijken en leeken sympathiseeren met de Romaniserende beweging. Dezen zijn kennelijk ongehoorzaam aan de wet en gaan daarmede maar ongestraft voort.

Zonder overdrijving kan gezegd worden, dat het optreden der Ritualisten niet alleen „een zonde is tegen de publieke orde, maar ook een ernstige inzake de religie en een oorzaak van zwakheid voor de kerk van Engeland“. Het rapport toont dan ook aan, dat elk beginsel en elke praktijk der Roomsche kerk voorgestaan wordt in de gemeenten der Engelse Staatskerk, en deze dingen gaan maar zonder enige belemmering voort, want „de organisatie om tucht uit te oefenen is verbroken (the machinery for discipline has broken down).“

De commissie doet, om het kwaad te keer te gaan, onderscheidene voorstellen, waarvan enkele liggen op het terrein der wetgeving. Er moeten dan wetten gemaakt worden die de Ritualisten in toom zullen houden; doch dit ligt in de toekomst. Maar anstonds kan het belangrijkste voorstel in toepassing gebracht worden. Dit luidt: „Praktijken die duidelijk toonen, dat er eens leer beleden wordt die in tegenspraak is met de leer van de kerk van Engeland en die daarom ongetwijfeld onwettig zijn, moeten aanstonds ophouden door de uitoefening van het gezag, dat aan de Bisschoppen toebehoort, en zoo noodig, door die praktijken aanhangig te maken bij de kerkelijke rechtbanken.“

De commissie wijst dus de Bisschoppen voor de zaak spannen. Zou er eenige verwachting wezen, dat zij daarvoor te vinden zullen zijn? Wij houden het er voor, dat deze actie op niets zal uitloopen, want de Bisschoppen hadden reeds lang kunnen ingrijpen en deden het niet. Ruim tachtig jaar is de Ritualistische beweging aan het werk en de Bisschoppen lieten haar hand over hand toenemen.

Het is ook een feit, dat slechts een enkele Bisschop niet met de Ritualisten sympathiseert. De weinigen die tegen hen gekant zijn, hebben tot hier niet den moed gehad hun gezag krachtig laten gelden.

Enige jaren geleden verklaarde een anti-Ritualistisch Bisschop, dat hij, zoolang de geestelijken in zijn ressort voortgingen met hunne Roomsche praktijken, zich in hunne kerken niet zou laten zien.

Kennelijk gevoelt deze kerkvorst dat hij tegen de Romaniserende strooming in zijpe diocesse niet opgewassen was. Maar dit neemt niet weg, dat het bestaan van onwettige praktijken in de Protestantsche Engelse Staatskerk officieel is geconstateerd, waarvoor de kerkbestuurders nu niet langer de oogen kunnen sluiten.

De nieuwe Engelse schoolwet is in het Lagerhuis in behandeling. Tegen de schoolwet die tegenwoordig van kracht is, hadden de meeste dissidenten, of niet leden der Anglicanische kerk, groot bezwaar. Maar tegen het nieuwe wetsontwerp hebben niet alleen de Anglicanen, maar ook de Roomschen en vele liberalen niet minder bezwaar. Voor een amendement, met de strekking dat de plaatselijke besturen verplicht zouden zijn godsdienstonderwijs te laten geven, stemden behalve de oppositie, de conservatieven of Tories, ook de Iersche afgevaardigden en ook een 45 liberalen. Het werd wel niet aangenomen, doch het bleek, dat de liberale meerderheid zeer was geslonken.

Nog sterker dan bij deze stemming toonde de afbrokkeling der meerderheid zich bij de behandeling van paragraaf 6 van het wetsvoorstel. Volgens deze paragraaf zouden de ouders niet gedwongen zijn, hunne kinderen aan het godsdienstonderwijs deel te doen nemen. De heer Walters, vroeger president der algemeene schoolvereening, had voorgesteld, om ook het godsdienstonderwijs in de gewone scholen, het z.g. bijbellessen, verplichtend te stellen. Hierover outspan zich een lang debat, waarbij sprekers van alle partijen der gereering onder het oog brachten, dat het gevaarlijk is het goddienst-